

Luko Paljetak

ROBIN HOOD – JUNAK GLOBALNE ŠUME

Zacijelo ne postoji nitko tko barem jedanput nije čuo za ime Robina Hooda. Za čitav zapadnoeuropski kulturni krug¹ on je odmetnik plemenita srca, razbojnik s dušom, onaj koji otima bogatima da bi dao siromašnima, neustrašiv borac protiv nepravde što je silnici čine potlačenima. Njegovo ime miriše na vesele zelene šume Sherwooda, on je sinonim slobodnog čovjeka, strijelac što svojim dugačkim lukom i strjelicama pogađa svaki cilj i svakog jedrog jelena, baš zato što ih je zabranjeno loviti, ali on ne istrjebljuje ni njih ni srne, ni zečeve ni fazane čije pero nosi na kapi. On ih lovi za hranu sebi i svojoj slobodnoj družini koja ga odano slijedi i voli baš kao što on voli svoga kralja i svoju divnu gospu Marian.

Robin Hood jest dakle lik koji je uspio bez ikakva napora, postupno mijenjajući svoj prvotni karakter, postati legenda, ući u sve masovne medije već u ranom srednjem vijeku, do danas ostajući jednako prihvatljiv i shvatljiv, dječjački smione duše, nepotkupljiv i pravedan, stvorivši čitav niz njemu sličnih, iz pučke i slične mašte izniklih junaka, od Zoroa do npr. Supermana i drugih, zauzimajući neprijeporno vodeće mjesto u zapadnoeuropskom imaginariju,² osvojivši čitavo globalno selo, odnosno šumu.

Tko je bio Robin Hood i je li uopće postojao?

U djelu *Piers the Plowman* (Petar Orač) William Langland, odnosno Lijenost, kaže: »Ne znam Očenaš savršeno, onako kako ga sve-

1 Vidi: R. B. Dobson – J. Taylor, *Rymes of Robyn Hood*, London, 1976.

2 Vidi: Nicoletta Gruppi, »Introduzione«; u: *Le ballate di Robin Hood*, Einaudi, Torino, 1991. Ova nam je studija poslužila kao važan izvor podataka o R. Hoodu.

ćenik poje, / ali znam pjesme o Robinu Hoodu i Randolphu earlu od Chestera.«³ Rukopis potječe iz vremena oko 1377. godine, a spomenuti Randolph, utvrđeno je, stvarna je osoba. »Robyn Hod in Sherewod stod«,⁴ kanonski stih, karakterističan za gotovo sve kasnije balade o Robinu Hoodu, zapisan je na margini jednog rukopisa iz druge polovine 14. stoljeća. Uskoro ga, kao neizostavan lik, susrećemo u kazališnim predstavama vezanim za Svibanjske svečanosti (May Day) i tako on postaje još popularniji. Glas o plemenitom odmetniku širi se diljem Engleske. Mnoga se mjesta počinju dičiti »zdencem Robina Hooda«, i sličnim, premda Yorkshire i Nottingham ostaju njegovo zavičajno mjesto.

Temeljnu početnu družinu, osim Robina, tvore Mali John, mlinar Much i Crveni Will (Will Scarlet/Willie Scatlock), a naknadno im se pridružuje fratar Tuck i djeva Marian⁵ (Maid Marian), u stvari kraljica spomenutih svibanjskih svečanosti. Ona postaje Robinova dragana ili, recimo, zaručnica. Na engleskim renesansnim tržnicama uskoro se u prodaji pojavljuju prvi svešćići (broad-sides)⁶ s baladama o Robinu, njegovoj družini i njihovim podvizima, popraćeni i notama za pjevanje. Ima tu i pjesama o drugim junacima, političkih satira i alegorija, stihova lascivnog sadržaja i sličnih. Robin Hood poprima neke karakteristike koje do tada nije imao. Njegov lik i status raste u očima ozbiljnih povjesničara i kritičara.

Iz pučke predaje Robin polako ulazi u tzv. ozbiljnu literaturu, ali i u otmjeni dvorski život. »U svibnju 1515. Henry VIII. i njegov dvor zabavljalo je dvjesto pripadnika kraljevske garde prerusene u odmetnike predvođene jednim ceremonijalnim Robinom; na njegovu zapo-

3 »I kan nought parfitly my Paternoster as the preest it singeth, / But I kan rymes of Robyn Hood and Randolf Erl of Chestre.« Vidi: *The Vision of Piers the Plowman*, Oxford, 1886., str. 166.

4 Ostali stihovi glase: »hodud and hathud hosut and schod / ffour and thuynti arowus he bar in hit hondus«. (Robin Hood u Sherwoodu stoji / plašt kukuljicu čarape i čizme ima / četrdeset on strijela u svojoj ruci drži); vidi: R. B. Dobson – J. Taylor, o. c., str. 3.

5 Prema legendi to je bila Matilda, kći lorda Fitzwatera. Thomas Love Peacock (1785.-1866.) napisao je 1809. proznu romancu *Maid Marian* koja je poslije poslužila kao libreto za popularnu operetu.

6 Vidi: L. Shepard, *The Broadside Ballad. A study in Origin and Meaning*, London, 1962.; N. Wurzbach, *The Rise of the English Street Ballad*, Cambridge, 1990.

vijed upriličeno je natjecanje u gađanju iz luka nakon čega je uslijedila sjajna gozba na otvorenom.⁷ Anthony Munday piše dvije tragedije o Robinu Hoodu: *Slom Roberta, earla od Huntingtona* (1597.) i *Smrt Roberta, earla od Huntingtona* (1598.)⁸ Thomas Percy 1765. u svoju antologiju *Reliques of Ancient English Poetry* uvrštava dvije balade o Robinu.⁹ Trideset godina poslije Joseph Ritson tiska kritičko izdanje balada (1795).¹⁰ Walter Scott u glasovitom romanu *Ivanhoe* (1918.) u završna poglavlja uvodi Robina Hooda koji tu pomaže kralju Richardu Lavljeg Srca da zadobije prijestolje što mu ga je uzurpirao podli brat John.

Dolaskom na film¹¹ popularnost Robina Hooda postaje zaista internacionalna.

Ima više kandidata za stvarnu, povijesnu osobu s imenom Robin Hood. Potkraj 13. st. (između 1283. i 1285.) spominju se banditi Mali John i Robin Hood u vrijeme neuspjele pobune grofa Leicestera. Međutim, 1521. John Major u svojoj *Povijesti Velike Britanije* Robina Hooda stavlja u vrijeme Richarda Lavljeg Srca, onako kako to čini i W. Scott. Postoji šest osoba s tim imenom u vremenu između vladavi-

7 N. Gruppi, *ibid.*, str. XIV. Vidi: R. B. Dobson . J. Taylor, *o. c.*, str. 42

8 Anthony Munday (1560.-1633.) bio je osrednji pisac. Ben(jamin) Jonson ismijava ga u liku Antonija Balladina u komediji *The Case is Altered* (1597.).

9 »Smrt Robina Hooda« i »Robin Hood i Guy od Gisbornea«.

10 Robin Hood: a collection of all the ancient poems, songs and ballads now extant relative to that outlaw.

11 Spomenimo neke od filmova: *Robin Hood*, 1938., s Erolom Flynom u glavnoj ulozi, red. M. Curtis; *Priča o Robinu Hoodu i njegovoj veseloj družini* (The Story of Robin Hood and his Merry Men), 1952., u produkciji W. Disneyja; *Robin i 7 kukuljica* (Robin and the 7 Hoods), 1964., red. Gordon Douglas; radnja je prebačena u Chicago 1928. godine, a R. Hood je Frank Sinatra; *Robin Hood*, crtani film, 1973., red. Wolfgang Reitherman; *Robin i Marian*, 1976., red. Richard Lester, Sean Connery kao R. Hood, Audrey Hepburn kao Marian; *Robin Hood: Muškarci u tajicama* (Robin Hood: Men in Tights), 1993., red. Mel Brooks; parodija u kojoj R. Hooda glumi Cary Elwes; *Robin Hood: Princ lopova*, 1991., red. Kevin Reynolds, Kevin Costner glumi R. Hooda, a Mary Elizabeth Mastrantonio – Marian; film je poznat po sjajnoj baladi Briana Adamsa »Everything I do« i po glumi Morgana Freemana u ulozi Maura Azeema; *Robin Hood*, 2010., red. Ridley Scott, R. Hooda glumi oskarovac Russell Crowe, a Marian je oskarovka Kate Blanchet.

ne Edwarda I. i Edwarda III. Među njima je i neki Robin Hood, zbog kriminalnih radnji u Rockingamskoj šumi uhićen 1354.¹² To bi, čini se, mogao biti onaj pravi, ali što je onda s onim Robinom Hoodom što ga se spominje u *Petru Oraču*?

Najtočnije će, vjerojatno, biti mišljenje da je »Robin Hood u to doba već bio svojevrsna 'maska', kao Arlechino i Pulcinella, uvijek i svugdje suvremenik onovremenog kralja-vladara.«¹³ Prema Ritsonu Robin Hood je rođen u Locksleyu u Nottinghamshireu oko 1160. godine. Pravo ime mu je bilo Robert Fitz-Oath, earl od Huntingtona. Martin Parker u djelu *The True Tale*¹⁴ donosi datum njegove smrti: 18. XI. 1247. godine. Živio je dakle 87 godina. Prema legendi izdala ga je neka redovnica u Kirkleesu u Yorkshireu. Iskrvario je do smrti, a mjesto gdje će biti pokopan označio je posljednjom strijelom izbačenom iz luka.¹⁵ O tome govore balade »Smrt Robina Hooda« i »Mala pjesma o Robin Hoodu«. Postoje i oni koji Robina Hooda povezuju s drevnim mitologijama¹⁶ te njegovo fizičko postojanje smatraju pukom koincidencijom.

Sve te pretpostavke nastoje doći do onog pravog Robina Hooda, a njega, čini se, ne treba tražiti. On je uvijek tu, među nama,¹⁷ uvijek plemenito spreman zauzeti se na strani pravde, protiv tlačitelja

12 Vidi: J. C. Holt, *Robin Hood*, London, 1989., str. 40-42.

13 N. Gruppi, *ibid.*, str. XVIII.

14 Nastalo oko 1632.

15 Predaja kaže da je pokopan na mjestu gdje se njegova posljednja strijela zabola u travu. Na grob je postavljen kamen sa sljedećim natpisom: »Pod tom pločom leži on / Robert, Earl Huntington; / Robin Hood ga je narod zvao, / s družinom ga je opjevao; / živjet će na nj uspomena / sve dok je vijeka i vremena.« Cit. prema: John Finnemore, *The Story of Robin Hood and his Merry Men*; vidi: Džon Finmor, *Robin Hood i njegova vesela družina*, Dječja knjiga, Beograd, 1953., str. 187.

16 Povezuje ga sa skandinavskim božanstvom Hödr, što znači: ratnik, pa čak i sa samim bogom Wotanom; neki ga pak vezuju uz vegetacijske mitove; vidi: N. Gruppi, *ibid.*, str. XXI.

17 »Večernji list« od 7. X. 2004. donosi sljedeću vijest: »Würzburg – Bankarski menadžer koji je krao novac s računa bogatih klijenata i prebacivao ga na bankovne račune siromašnih otkriven je i uhićen. Njemački 'Robin Hood', kojega policija nije imenovala, optužen je da je bogatašima ukrao 830 tisuća funti. Bankaru koji je htio postati heroj u očima siromašnih, te je kazao kako bogati ionako ne bi primijetili razliku na računu, prijeti oko 70 tužbi.«

i ugnjetača siromašnih i obespravljenih, odvažan, neustrašiv i kao ptica slobodan u svojoj zelenoj šumi.

Ove dvije prevedene balade¹⁸ preuzete su iz antologije: *The Oxford Book of Ballads*.¹⁹ Balada »Robin Hood i fratar« najstarija je od svih. Sačuvana je u rukopisu iz 15. st. koji je, izgleda, bio dio prtljage nekog svećenika. »Rođenje Robina Hooda« potječe iz 16. stoljeća. Balada je objavljena tek 1806. Ne spada u »kanon« jer je u njoj Robin Hood sin nekog Williea i lijepe kćeri nekog Earla Richarda, a Robin je, kao što znamo, plemenitog roda²⁰ – on je Robin od Locksleyja. Ali kako piše Francesco Guiccardini: »U ovom se svijetu ne može izabrati rang u kojemu čovjek treba da se rodi, ni zgrade i udes u kojima treba da živi; kada se stoga ljudi pohvaljuju ili kore ne treba gledati na imovno stanje u kojem jesu, nego kako se u njemu trse, jer pohvala ili pokuda ljudi treba da nastane iz njihova ponašanja, ne iz stanja u kojemu se nalaze.«²¹ Robin Hood po tome zaslužuje svaku pohvalu, a valjda i Mali John.

18 Balade su pisane tzv. pučkim metrom (common measure) jampskog ritma u kvartinama u kojima prvi i treći stih imaju uglavnom 8 slogova bez rime, a drugi i četvrti stih imaju 6 slogova i rimuju se.

19 *Newly Selected and edited by James Kinsley*, Oxford, at the Clarendon Press, 1970., str. 377-380; 405-419.

20 »Robin Hood, najodvažniji od svih boraca za zaštitu siromašnih, bio je – šumar! Tako bar tvrde najnovija istraživanja povjesničara Richarda Almera i Tonyja Polarda. (...) Prof. Almer izjavio je londonskim novinarima: 'Do sada su postojala dva različita mišljenja. jedni tvrde da je bio plemić, a drugi da je bio seljak. Mi smatramo da je istina negdje u središtu'.« Vidi: m. r.: »Robin Hood – šumar i homoseksualac. Nove znanstvene teze o sherwoodskoj legendi«, *Slobodna Dalmacija*, 31. VIII., 2001., str. 46.

21 Cit. prema: Frano Čale, »O životu i djelu Marina Držića«; u: Marin Držić, *Djela*, Sveučilišna naklada Liber, Zagreb, 1979., str. 167.